

Háta mögött...

Hegyvári Dávid

Pécsi Tudományegyetem Művészeti kar

Festőművész szak 2. évfolyam

Hegyi Csaba DLA adjunktus

Az alkotáson két szituáció jelenik meg, két egyforma méretű vásznon. Első, baloldali képemet szimbolikus tartalommal töltöttem meg, jelezve az én fiatalságom és apám korosodása közti ellentétet, illetve a halál jelenlétét mindenki életében, ezzel azt is kifejezve, hogy az életnek van egy lineáris aspektusa, melyben megöregszünk. Tanulmányaim, alkotói feladataim, számomra elengedhetetlenül fontos része, hogy számos önarcképet festve megismerjem és megtaláljam valódi önmagamat. Az ember ilyenkor képet alkot magáról, ami lehet jellemző, de legtöbbször csak része az egésznek.

Rajz és festés két különböző dolog, de egyik segítség lehet a másikhoz. Gondolataimat, hirtelen ötletemet rajzban rögzítettem, sőt, hogy a festékfoltok elhelyezése ne vigye el túl messzire az eredeti formákat, a vásznon is előrajzoltam a kompozíciót. A színek a kép hangulatát határozzák meg és számomra nem a valóságos színek tökéletes visszaadását szolgálják. Műalkotásom koncepciója egy olyan kép létrehozása, amellyel magamat és apámat bemutatva egy olyan belső tartalmat jelenítsek meg, amely nem egyértelmű a néző számára.

Apám szokása, hogy megkér rá, masszírozzam meg a nyakát. Egy fényképen éppen ezt a cselekvést láttam és később eszembe jutott, hogy mennyi jelentése lehet egy ehhez hasonló kompozíciónak. Ekkor született meg bennem a gondolat, hogy megfestem apám arcképét a sajátommal együtt. Kapcsolatunk egy darabja megjelenik a képen és ezt a mozdulatok jelentésének játékaival igyekeztem érzékeltetni. A színházi színészek a hangjukat, érzelmeiket és mozdulataikat eltúlozva jelenítik meg, mimikájuk és kézmozdulataik erőteljesekek.

A tettvágy akkor fogott el a festés iránt, amikor nem állt rendelkezésemre sem apám, mint modell, sem megfelelő fénykép róla. Készítettem egy rajzot, vázlatot, ahogyan Apa egy asztal előtt ül, és én fölötte állok, hátulról nyúlok a feje felé, de könyökeim vállai előtt vannak. Testközelben, de nem megérintve. Ő az asztalon összekulcsolja kezeit, szokásához híven hüvelykujjait feltámasztva. A kézmozdulatokat tükörből néztem, így Apa kezeit is a sajátomról mintáztam meg. (Nővérem észre is vette, hogy azok is az én kezeim.) Saját portrém megrajzolása nem jelentett különösebb problémát, a tavalyi év során sok önarcképet készítettem. Így kezemben egy olyan kép van magamról, ami arcom tükörképe, hiszen szinte csak így látom, ismerem magamat.

Apám portréja emlékezetből készült. Korábban már sokat ült portréhoz és ez segítségemre volt, másrészt az is, hogy meglehetősen hasonlítok rá. Az elkészült rajzot felvittem a vászonra is, amit vakkeretre feszítettem, és csontenyves alappal alapoztam. Így a közel négyzetes formátumra egy olyan kompozíció került, amely erős szimmetriát mutatott,

háromszög lévén. Ez csak akkor kezdett el igazán zavarni, amikor a festék a színekkel felkerült a felületre. Én narancssárga pólóban voltam, így ez került a vászonra is. Apámra jellemző, hogy kék pulcsit hord, hát így jelenítettem meg. Kék és narancssárga komplementer színek, a képen azonban nem az, mivel csak megközelítően olyan színűek.

Arckifejezésem merev, elgondolkozó, szemem kicsit elborult tekintetű, komor lett. Erre az érzésre erősít rá a harmadik figurának az ötlete. Itt jött számomra a megoldás arra, hogyan bontsam meg a kompozíció túlzott szimmetriáját. A szituáció, amibe hoztam a képen levő önmagam – a kezeim mozdulata, ahogyan egy személy mögött állok, sötét tekintettel – vitt arra a gondolatra, hogy milyen könnyű lenne egyetlen mozdulattal kitekerni a nyakát. De eközben elfelejtettem, kiről is van szó. Ilyent nem tennék senkivel, nemhogy az apámmal.

Itt jön a képbe, kísértőnek a halál, egy olyan szimbólum, ami testet ölt. Ahogyan *Bergman* jeleníti meg *A hetedik pecsét* című filmjében¹, amely nagy hatással volt rám. Éppen ezért nem a szereplőt jelenítettem meg a képen, hanem a rám gyakorolt hatását. Fekete öltözkéből féhéren világít sápadt arca, mögöttem áll, jobb karját kiterjeszti hátam mögött. A zöld háttérben túl erőteljes volt a figura feketesége, ezért többször is átmentem lazúrosan sötétszürkével rajta és környezetén, hogy azt a hatást keltse, hogy a sötétségből jön, és azt hozza is magával. A térbeliség növelése érdekében és a tér alakításának szempontjából került a kép bal oldalára a növény. Otthonomban sok szobanövény van, ezért került ez is kék földtartóba. Az asztalnak van egy furcsa mélysége, amely abból adódik, hogy a viaszosvászon fénylő felületét akartam megjeleníteni. Ugyanakkor ez az eleme a képnek valójában egy tükör, ami figyelmeztetésként adja vissza képünket és cselekedeteink elé is tükröt tart.

Jobboldali képem ennek párja, egy valós környezetben, otthoni ebédlőnkben, ahol egy nagy tükör függ a falon. A kompozíciót és a környezetben levő tárgyakat erről, illetve az erről készült fényképről festettem, míg az arcokhoz élő modellt használtam. Ha ragaszkodtam volna az eredeti kompozícióhoz, akkor sem lett volna azonos a két beállítás, de a rendkívül természetellenes és merev testtartás nehezünkre esett, ezért egy természetes mozdulattal rátettem hátulról a kezemet apám vállára. A két kép közti különbséget fokozza az, hogy csak valós személyeket ábrázol, így csak ketten vagyunk rajta. A színek itt már adottak voltak, csupán a ruházatunkkal tudtam befolyásolni. Ezek élénk színek, hangsúlyt adva az alakoknak. A teret érzékeltető elemek, az asztal, amin az ülő alak keze nyugszik, a háttérben levő étkezőasztal a vízszintes síkokat adják meg. A háttérben levő ablak pedig a fényforrást is jelenti. A szobanövény, a szörpös üveg, lábas és a párkányon levő virágok az otthon melegét

¹ A hetedik pecsét. Svéd film. Rendezte: Ingmar Bergman, 1957. A halál főszerepében: Max von Sydow.

sugallják, azt a környezetet, amelyben nap- mint nap megfordulunk, ami megadja számunkra a komfortot. Itt nincs kiszolgáltatva apám a komor környezetnek és nekem. Engem nem lát, mert nem tükörből néz és kezeim mozdulata itt nem kétértelmű.

Az arcok megfestésénél sokszor éreztem azt, hogy a kép központi problémájával küzdök. Minden szín és ecsetvonás a karakter visszaadására törekszik, mégis a belső lényét az illetőnek nem csupán azt arcára kiült kifejezés adja meg. A szem, a tekintet az, ami erősen meghatározza ezt. Ennek vizsgálását, kutatását főleg önarcképek készítésével töltöttem. Különböző grimaszokat vágtam, próbáltam minél többfélét. Aztán külön, csak szempárokat rajzoltam egymás alá és amik a legjobban kifejezést alakító tényezők voltak, azok a következők: a szemöldök állása, a szemhéjak mozgása és a pupilla tágsága, szűkülése. Hogy ezek mennyire különböznek más arcrészletek változásától, nem mutatja semmi. Az orrcimpák is mozognak, a száj is rendkívül sokféle kifejezést tud adni egy arcnak. A Különbség csak az, hogy az emberek, ha beszélgetnek, vagy ha csak nézik egymást, egymás szemébe néznek. Ez a kommunikáció, egy kapcsolat megteremtésének az eszköze, ez mond a legtöbbet egy jellemből. Ezért tartom a legfontosabbnak ennek ábrázolását.

Ha egy festményről beszélünk, egyfajta absztrakcióval találkozunk. A térnek és formáknak síkra való átviteléről. A szemnek van egy gömb alakja, ami a szemüregben helyezkedik el, szemhéjak védik és sok részlet megfigyelhető rajta. Mégis, hogy még a szempillákat is megfesteném, ahhoz többszörös nagyításban kellene festenem, hogy értelme legyen. Hiszen ha valakivel találkozunk, másfél méter köztünk a távolság, akkor nem látjuk a szivárványhártya részleteit és a szempillák is összeállt vonalat alkotnak, mely csak megerősíti a felső szemhéj vonalát. Így célravezetőbb ily módon ábrázolni, még ha 1:1 arányban hozzuk is létre. A festményemen a valóságnál jóval kisebb méretben jelenik meg minden. Így az arc részleteiben is egyszerűsítések találhatók. Ezzel párhuzamosan igyekeztem minél finomabban ábrázolni a bőr színének finomabb árnyalatait. Az emberek bőre sokféle, és ez széles skálát ad ennek megjelenítésére. Apám nagyon könnyen barnul, de van egy sárgás árnyalata. Rajta már megjelentek ráncok, mélyebb barázdák, melyek segítenek a karakter visszaadására. Az én bőröm átlátszó egyes helyeken, a szemem alatt és a csuklómon, az ereknél. Ismerek olyan nőt, akinek a halántékánál fedezhető fel ez a tulajdonság és ez különleges szépséget ad neki.

Feladatommak tartom egy olyan értéknek a befogadását és megértését, ami maga a festészet. Lényege, hogy gondolatot ébreszt. Az alkotó tartalommal tölti meg a színeket, a természetből merít, átalakítja azt. A kéz mozgása és véletlenjei adják a képnek azt a tulajdonságát, hogy emberi, nem gép alkotta. A mai életnek szerves része a gépek használata, és ez a művészetre is hatással van.

